

MLADINSKO KLIMATSKO ZDRAVILIŠČE RAKITNA

Mladinsko klimatsko zdravilišče (v nadaljevanju MKZ) Rakitna je **javni zdravstveni zavod**, katerega poslanstvo je **pravočasno prepoznavanje in zgodnja obravnava otrok in mladostnikov**, rizičnih za razvoj psihičnih težav. Zaradi izvajanja visoko kakovostnih zdravstvenih storitev v prijetnem naravnem okolju, je MKZ Rakitna **edinstvena** tovrstna ustanova v slovenskem prostoru.

Ali ste vedeli?

- Večina duševnih motenj se začne že v otroštvu in mladostništvu, in sicer kar 50% do 14. in 75% do 25. leta.
- V Sloveniji ima približno ena petina (20 %) otrok in mladostnikov težave na področju duševnega zdravja.
- Zdravljenje duševnih motenj je pogosto neuspešno, zelo uspešna pa je preventiva v otroštvu in mladostništvu, ki realno lahko zmanjša breme teh bolezni v odrasli dobi do 50%.

Zgodnja obravnava na področju duševnega zdravja je zato v zgodnjih obdobjih izjemno pomembna!

V MKZ Rakitna smo predani skrbi za duševno zdravje otrok in mladostnikov. V ta namen izvajamo **edinstvene celostne programe terapevtske obravnave otrok in mladostnikov ter njihovih družin**. Ti programi so:

1. Šola zdravega odraščanja
2. Program reintegracije in rehabilitacije mladostnikov s čustvenimi motnjami in/ali motnjami hranjenja
3. Šola lulanja

Poleg tega izvajamo tudi psihološko in psihiatrično ambulantno dejavnost, v okviru katere je našim uporabnikom in njihovim najbližjim na voljo tudi psihoterapevtska obravnava.

Celostni terapevtski programi

- Šola zdravega odraščanja
- Program reintegracije in rehabilitacije mladostnikov s čustvenimi motnjami in/ali motnjami hranjenja
- Šola lulanja

Ambulantno delo

- Psihološka ambulantna dejavnost
- Psihiatrična ambulantna dejavnost

8 RAZLOGOV ZAKAJ JE MLADINSKO KLIMATSKO ZDRAVILIŠČE RAKITNA DOBRA IZBIRA

1. MKZ Rakitna je javni zdravstveni zavod, ki na **edinstven način** izvaja bolnišnično in ambulantno dejavnost na področju duševnega zdravja otrok in mladostnikov.
2. V MKZ Rakitna izvajamo **celostni program terapevtske obravnave otrok in mladostnikov** ter njihovih družin, ki temelji na **inovativnih strokovnih pristopih** (npr. terapevtsko jahanje) podprtih z dokazi in stalnem vrednotenju.
3. Osrednje vodilo obravnave otrok in mladostnikov v MKZ Rakitna je omogočiti **le-tem prijazno bolnišnično obravnavo**, ki dokazano daje dobre rezultate in tudi dobre dolgotrajne izide, tako na področju duševnega zdravja kakor tudi telesnega zdravja.
4. Terapevtska obravnava mladih v MKZ Rakitna je po eni strani izrazito **strukturiran terapevtski proces** kar daje našim uporabnikom pomemben občutek varnosti. Hkrati pa je **obrnava individualizirana** ter prilagojena potrebam in ciljem vsakega posameznega otroka in mladostnika.
5. Obravnava mladih v MKZ Rakitna **na terapevtski način vključuje številne aktivnosti** - športne, uporabo konj, malih živali, pohode v naravi, učne ure in druge dejavnosti, ki motivirajo otroke, da se kot primarno vključijo v bolnišnični program, da v njem vztrajajo in po odpustu krepijo pridobljene vzorce funkcioniranja ter razvijajo skrb za lastno zdravje in zdrav življenjski slog.
6. Uporabniku prijazna bolnišnična obravnava v lepem naravnem in sproščenem okolju **zmanjšuje stigmatizacijo** in neenakosti ter omogoča celovito obravnavo takoj, ko jo otrok potrebuje.
7. Obravnava je dostopna **za otroke in mladostnike iz vse Slovenije**, kar je še posebej pomembno zaradi slabe regionalne dostopnosti specialističnih psiholoških in psihiatričnih služb.
8. Vse intervencije so dokazano **učinkovite tudi z vidika stroškovne učinkovitosti** in pomenijo hkrati dolgoročni prispevek k funkcioniranju posameznika, družin in skupnosti ter k socialnemu in ekonomskemu napredku družbe. MKZ Rakitna s svojo dejavnostjo pomembno prispeva k **razširitvi zelo podhranjene mreže izvajalcev pedopsihiatrične, klinično psihološke in družinsko sistemske psihoterapevtske obravnave** otrok in mladostnikov in njihovih družin.

Celostna obravnava, kot jo ponujamo v MKZ Rakitna, omogoča pozitivne učinke na širšem življenjskem področju, povečuje odpornost, blaži vpliv bioloških, psihosocialnih in okoljskih faktorjev tveganja, spodbuja realizacijo sposobnosti in učinkovito spopadanje s težavami. Zgodnja obravnava na področju duševnega zdravja pa ima dolgoročni vpliv na življenje posameznika, saj vpliva na boljši učni uspeh in kasneje zaposljivost.

ŠOLA ZDRAVEGA ODRAŠČANJA (v nadaljevanju ŠZO)

Pomoč otrokom in mladostnikom od 6. do 26. leta pri osvajanju starosti primernih vzorcev vedenja in čustvovanja

OSNOVNE ZNAČILNOSTI

- Komu je program namenjen?: Otrokom in mladostnikom od 6. do 26. leta starosti pri katerih so opazni znaki določenih odklonov na področju vedenja in čustvovanja
- Kako dolgo traja program: 2 tedna oziroma 12 dni (sprejem v ponedeljek, odpust v petek)
- Koliko otrok/mladostnikov je v posamezni skupini? V posamezni skupini je načeloma od 8 do 10 otrok
- Kdo lahko predlaga vključitev v ŠZO? Otrok/mladostnik sam, starši, učitelj/vzgojitelj, psiholog, zdravnik ali katera koli druga oseba, ki otroka/mladostnika dobro pozna; napotnico ali delovni nalog izda zdravnik

NA KAJ MORAMO BITI ODRASLI POZORNI?

- Nenavadno tihi in vase zaprti otroci,
- Otroci, izločeni iz skupine vrstnikov, ali otroci s slabše razvitimi socialnimi spretnosti,
- Mladi, izpostavljeni travmatskim dogodkom,
- Otroci iz okolja s specifično družinsko situacijo (manj funkcionalni odnosi znotraj družine, razveze, otroci v rejništvu),
- Prenajedanje, zavračanje hrane, pretirano ukvarjanje s svojim videzom ali kakršni koli drugi neustrezni prehranjevalni vzorci,
- Slabo prepoznavanje lastnih potreb in potreb drugih,
- Pomanjkanje motivacije za delo in učenje, kontinuiran stres povezan s šolo,
- Težave v odnosih z vrstniki in avtoritetami,
- Zastavljanje previsokih ciljev, perfekcionizem,
- Anksioznost, različni strahovi, pretirana otožnost, razdražljivost, nizka samopodoba...

KAKŠNI SO CILJI VKLJUČITVE V ŠZO?

- Razvijanje in krepitev pozitivne samopodobe,
- Učenje novih veščin in pridobivanje novih znanj na različnih področjih (plezanje, lokostrelstvo, peka peciv, kuhanje, osnovna gospodinjska opravila ...),
- Razvijanje socialnih veščin, učenje asertivnosti,
- Utrjevanje zdravih vzorcev funkcioniranja,

- Prepoznavanje svojih potreb in potreb drugih,
- Krepitev odgovornosti in starosti primerne samostojnosti,
- Odmik iz domačega okolja,
- Čustvena razbremenitev,
- Spoznavanje novih prijateljev in druženje,
- Premagovanje notranjih ovir,
- Podpora pri iskanju notranjega ravnovesja in iskanju smisla,
- Individualna psihološka in psihiatrična podpora.

Šola zdravega odraščanja na Rakitni je pravi kraj za krepitev pozitivne podobe o sebi, premagovanje notranjih ovir in spoznavanje novih prijateljev.

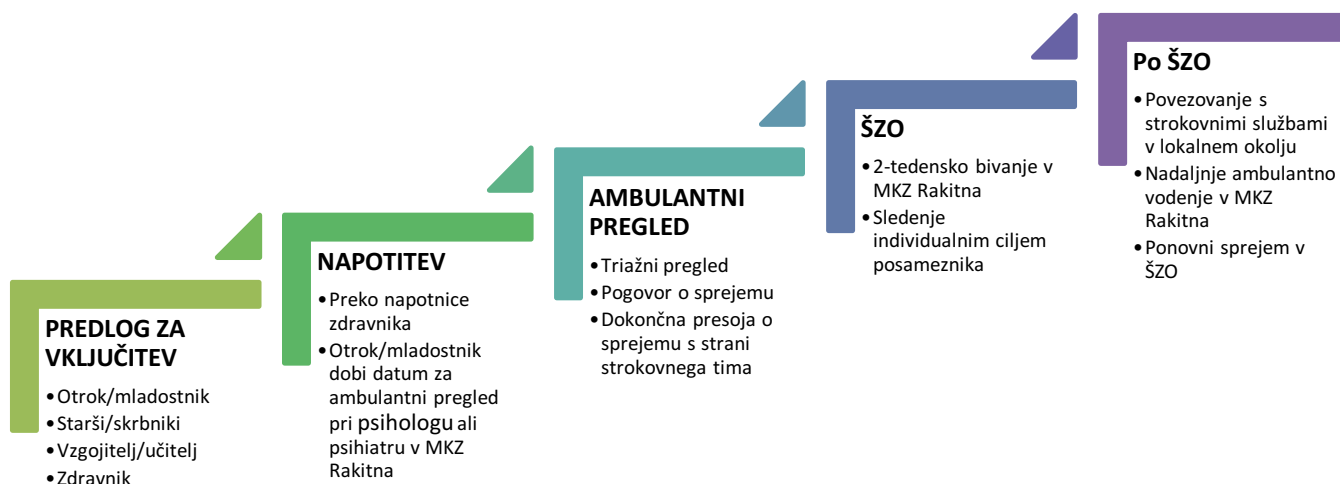
AKTIVNOSTI V PROGRAMU ŠZO

1. Pogovorne skupine s psihologom
2. Aktivnosti s konji
3. Aktivnosti z malimi živalmi
4. Športne aktivnosti
5. Zdravstvena vzgoja
6. Naravoslovne in ustvarjalne delavnice
7. Pouk v manjših skupinah
8. Skupina za starše in skrbnike

KAJ O ŠOLI ZDRAVEGA ODRAŠČAJA POVEDO OTROCI IN MLADOSTNIKI, KI SO ŽE ZAKLJUČILI PROGRAM?

Otroci, ki so Šolo zdravega odraščanja že zaključili, povedo, da je bilo zanje v programu še posebej dragoceno, da so se v družbi vrstnikov in naklonjenih terapevtov naučili **bolje razumeti sebe in druge**. Obenem so **spoznali, da se s podobnimi težavami in stiskami soočajo tudi drugi** mladi ter da jih je mogoče rešiti. Ob zaključku Šole zdravega odraščanja se počutijo **bolj kompetentne za soočanje z vsakodnevnimi težavami**.

POVZETEK

REINTEGRACIJA IN REHABILITACIJA MLADOSTNIKOV S ČUSTVENIMI MOTNJIAMI IN/ALI MOTNJIAMI HRANJENJA (v nadaljevanju program Reintegracije in rehabilitacije)

Pomoč od 16. do 26. leta pri vključevanju v vsakodnevno življenje po obravnavi težav na področju duševnega zdravja

OSNOVNE ZNAČILNOSTI

- Komu je program namenjen?: Mladostnikom od 16. do 26. leta starosti, ki potrebujejo pomoč in podporo pri vključevanju v vsakdanje življenje po predhodni obravnavi težav na področju duševnega zdravja
- Kako dolgo traja program: 6 tednov (z možnostjo podaljšanja)
- Koliko mladostnikov je v posamezni skupini? V posamezni skupini je načeloma od 6 do 9 mladostnikov
- Kdo lahko predlaga vključitev v program Reintegracije in rehabilitacije? Mladostnik sam, starši, učitelj/vzgojitelj, psiholog, zdravnik ali katera koli druga oseba, ki otroka/mladostnika dobro pozna; napotnico ali delovni nalog za obravnavo izda zdravnik

KOMU JE PROGRAM NAMENJEN?

Program je namenjen mladostnikom z izzivi na področju:

- čustvenega doživljanja,
- razpoloženja,
- samopodobe,
- odnosov z vrstniki,
- šolanja ali opuščanjem šolanja,
- raziskovanjem poklicnih interesov,
- družinskega življenja,
- partnerskih odnosov,
- organiziranjem prostega časa,
- prevzemanjem odgovornosti,
- zdravega prehranjevanja,
- gibanja.

KAKŠNI SO CILJI VKLJUČITVE V PROGRAM?

V programu Reintegracije in rehabilitacije mladostniki dobijo priložnost, da:

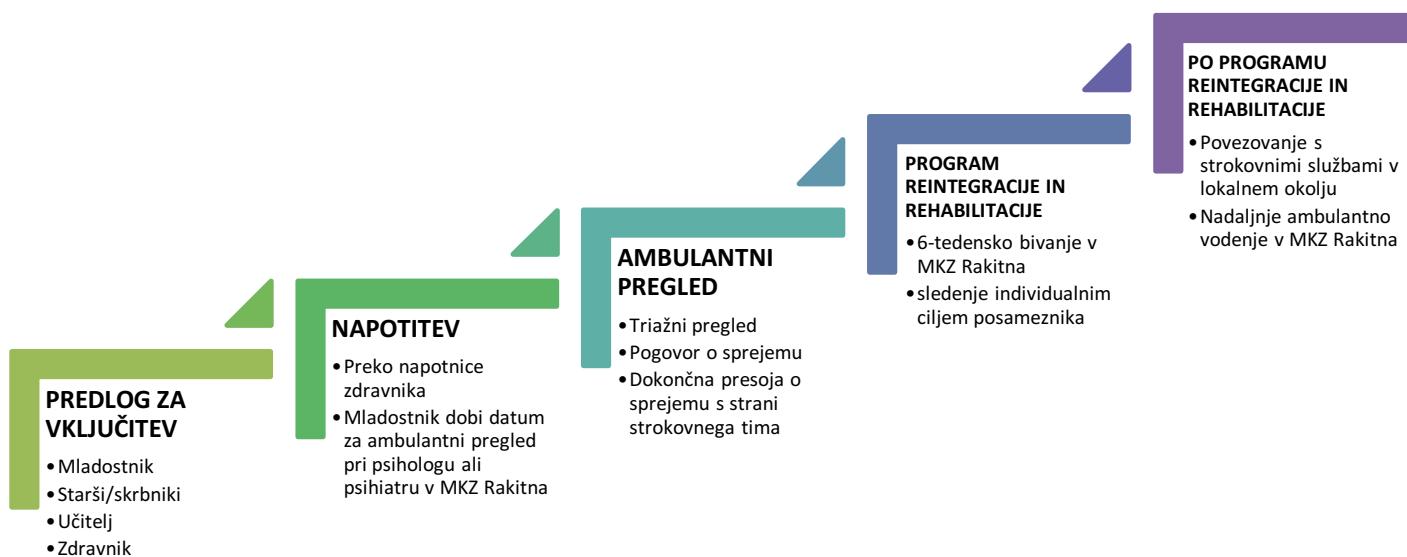
- v zaupnem in varnem okolju spregovorijo o svojih mislih in čustvih, o svojih pomislekih in izzivih, o družinskih odnosih in odnosih z vrstniki, o stvareh, ki jih veselijo in tistih, ki jih malo manj,
- doživijo kakšen je občutek, ko te končno nekdo razume,
- izkusijo, da so ljudje tudi dobri in zaupanja vredni,
- izrazijo tudi neprijetna čustva in misli,
- vidijo, da tudi oni zmorejo in znajo,
- spoznajo nove prijatelje in se naučijo, kako si pridobiti prijatelje tudi v šoli in v domačem okolju,
- se naučijo sprostiti telesno in duševno napetost,
- spoznajo nove načine spoprijemanja izzivi, ki se jim pojavljajo na poti skozi življenje,
- dokažejo, da so odgovorni in znajo poskrbeti sami zase,
- raziščejo svoje poklicne želje in dobijo voljo za nadaljevanje šolanja,
- vidijo kako zabavno je življenje tudi izven telefonskega in računalniškega ekrana,
- spoznajo in osvojijo zdrav življenjski slog, se začnejo zdravo in redno prehranjevati ter
- dobijo veselje do gibanja.

AKTIVNOSTI V PROGRAMU

1. Terapevtske skupine
2. Individualna terapevtska obravnava

3. Trening asertivnosti
4. Trening čuječnosti
5. Aktivnosti s konji
6. Skrb za male živali
7. Zdravstvena vzgoja
8. Terapevtska skupnost
9. Struktura časa
10. Športne aktivnosti
11. Strukturiran čas z vzgojiteljem
12. Aktivnost varovancev
13. Terapevtski film
14. Skupina za svojce
15. Bolnišnična šola

POVZETEK

ŠOLA LULANJA

Pomoč otrokom in svetovanje staršem pri učenju starostni primerne vedenjskega vzorca odvajanja vode

OSNOVNE ZNAČILNOSTI PROGRAMA

- Komu je program namenjen? Otrokom, starejšim od 5 let, ki še niso usvojili primerne vedenjskega vzorca odvajanja vode
- Kako dolgo traja program? 2 tedna (otroci preživijo vikend doma)
- Koliko otrok je v posamezni skupini? V posamezni skupini je načeloma 6 otrok
- Kdo lahko predlaga vključitev v program Šola lulanja? Na željo staršev ali skrbnikov otroka v program napoti zdravnik
- Kakšen je uspeh programa? Ob nadaljnji spodbudi zdravnika v nefrološki ambulanti ter podpori staršev so uspehi odlični. Velika večina se težav popolnoma znebi, pri ostalih se bistveno ublažijo. Težave se po osvojenem vedenjskem vzorcu lulanja izjemno redko ponovijo.

KAKO SE KAŽEJO TEŽAVE NA PODROČJU ODVAJANJA VODE?

- Uhajanje vode,
- Predolgo zadrževanje vode in razvijanje »lenega« mehurja,
- Ponavljajoča se vnetja in okužbe sečil,
- Nočno močenje postelje,
- Neprijeten vonj zaradi uhajanja vode čez dan...

V kolikor se navedene težave pojavljajo še v času po vstopu v šolo, je to za otroka lahko še posebej obremenjujoče in neprijetno.

KAJ LAHKO NAREDIJO STARŠI?

Pomembno je, da starši težavo **prepoznajo in jo opišejo izbranemu zdravniku**. V ambulanti nefrologi ugotovijo ali gre za neosvojen vzorec dnevnega lulanja (in izključijo morebitno fiziološko pogojenost težav), priporočijo Šolo lulanja in izdajo ustrezno napotnico. Postopek se vodi z vednostjo **Kliničnega oddelka za nefrologijo na Pediatrični kliniki UKC Ljubljana**.

CILJ VKLJUČITVE V PROGRAM

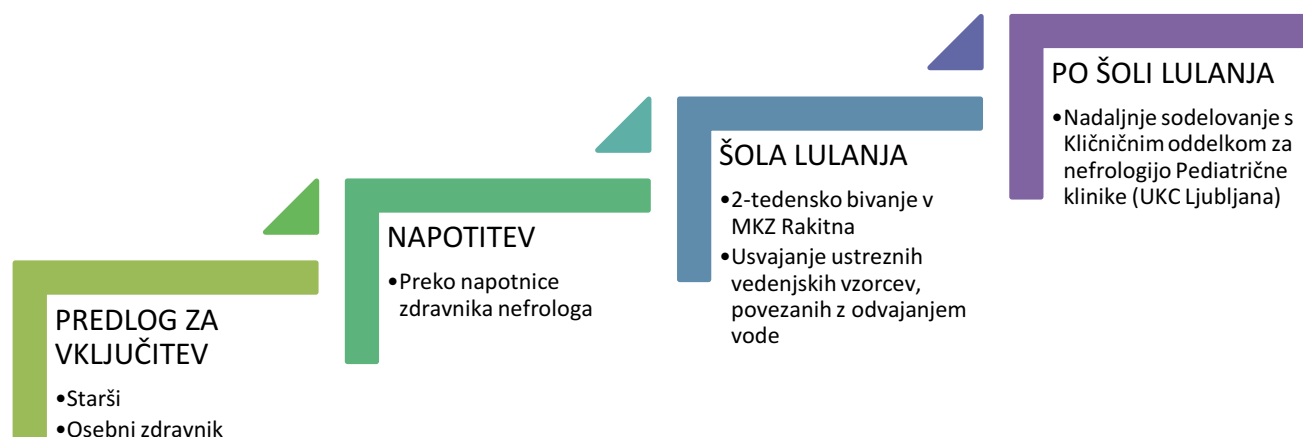

Šole lulanja je **naučiti otroka pravilnega lulanja na zanj prijeten način**, s pozitivno stimulacijo, brez kakršnihkoli neprijetnih občutkov. Vsakega otroka pohvalimo za že zelo majhen uspeh, ga bodrimo in nagradimo.

AKTIVNOSTI PROGRAMA

1. Edukacija otrok
2. Pogovorne skupine s psihologom
3. Športne aktivnosti s poudarkom na krepitvi mišic medeničnega dna
4. Vodenje dnevnikov pitja, lulanja in kakanja
5. Edukacija staršev in izdelava načrta za nadaljnje delo doma

POVZETEK

AMBULANTNA DEJAVNOST

Diagnostično in psihoterapevtsko delo z otroki in mladostniki ter njihovimi družinami

OSNOVNE ZNAČILNOSTI

V MKZ Rakitna našim uporabnikom in njihovim najbližjim ponujamo:

1. Psihološko ambulantno obravnavo

- psihodiagnostična ocena otrokovih/mladostnikovih težav,
- svetovalno delo z otroki/mladostniki in njihovimi družinami,
- svetovanje šolam in zunanjim inštitucijam,
- terapevtska obravnava po principih različnih terapevtskih modalitet, zlasti kognitivno-vedenjske in sistemske družinske terapije.

2. Psihiatrično ambulantno obravnavo

- psihiatrična ocena otrokovih/mladostnikovih težav,
- svetovalno delo z otroki/mladostniki in njihovimi družinami,
- svetovanje šolam in zunanjim inštitucijam,
- medikamentozno zdravljenje (po potrebi).

Napotnico ali delovni nalog za ambulantno obravnavo v MKZ Rakitna izda zdravnik.

KAKŠNE SO TEŽAVE OTROK IN MLADOSTNIKOV, KI POTREBUJEJO AMBULANTNO OBRAVNAVO?

Otroci in mladostniki, ki so vključeni v našo ambulantno dejavnost, se najpogosteje soočajo za eno ali več izmed spodaj navedenih težav:

- težave s pozornostjo in nemirom,
- težave pri navezovanju stikov in vključevanju med vrstnike,
- pogosti občutki tesnobe, strahovi,
- dalj časa trajajoče slabše razpoloženje,
- slabša samopodoba,
- težave, povezane s prilagajanjem na novo okolje, situacijo,
- učne težave,
- težave s kontroliranjem jeze,
- nezadovoljstvo s svojo telesno podobo in obremenjenost z načinom prehranjevanja,
- nesamostojnost.

KAKŠNI SO CILJI AMBULANTNE DEJAVNOSTI?

Preko ambulantne dejavnosti želimo nuditi **pomoč in podporo otrokom in mladostnikom, njihovim najbližjim in vsem ostalim osebam/inštitucijam**, ki so vključene v življenje naših uporabnikov. Ambulantna dejavnost je še posebej pomembna za tiste otroke, ki so bolj rizični za razvoj težav in za tiste otroke, ki nimajo možnosti redne ambulantne obravnave v domačem okolju.

Otrokom in mladostnikom v okviru ambulantne dejavnosti pomagamo preko:

- opredelitve njihovih težav,
- psihoterapevtskega in (po potrebi) medikamentoznega zdravljenja.

Staršem in drugim odraslim osebam pa pomagamo preko:

- svetovanja glede vzgoje otrok,
- edukacije o posameznih vrstah težav, s katerimi se srečujejo njihovi otroci,
- edukacije o pomenu zdravega načina življenja in povezanosti telesnega in fizičnega blagostanja,
- edukacije o njihovi vlogi pri reševanju težav njihovih otrok,
- svetovanja glede razreševanja težav in konfliktov med družinskimi člani,
- svetovanja pri soočanju z osebnimi stiskami,
- pogovora o njihovih težavah, kar vodi do čustvene razbremenitve.

Cilj ambulantne dejavnosti je med drugim **povezovanje z drugimi inštitucijami** (npr. šolami, centri za socialno delo), in sicer vse z **namenom doseganja najbolj optimalnega izida za naše uporabnike**.

V okviru ambulantne dejavnosti smo zavezani k **uporabi najnovejših diagnostičnih pripomočkov**. Pri terapevtskem delu pa skrbno **sledimo mednarodnim smernicam** in uporabljamo z dokazi podprte psihoterapevtske ukrepe. V naše ambulante so lahko napoteni otroci in mladostniki **iz celotne Slovenije**.

UPORABA KONJ V TERAPEVTSKE NAMENE

MKZ Rakitna je edini javni zdravstveni zavod v Sloveniji, ki v okviru celostnih terapevtskih programov na področju duševnega zdravja integrira tudi uporabo konj

KAJ JE PEDAGOŠKO IN PSIHOTERAPEVSKO JAHANJE?

Pedagoška in psihoterapevtska obravnava s pomočjo konja je ena izmed privlačnejših **mednarodno uveljavljenih terapevtskih metod** za posameznike, ki imajo težave na področju čustvovanja ter za posameznike, ki imajo za seboj težke življenjske izkušnje, težave v socialnih stikih, nizko samopodobo, ali pa želijo preprosto bolje spoznati sebe in spremeniti svoje vedenje ali počutje.

PEDAGOŠKA IN PSIHOTERAPEVSKA OBRAVNAVA S KONJI V MLADINSKEM KLIMATSKEM ZDRAVILIŠČU RAKITNA

Psihoterapevtska obravnava s pomočjo konj je v MKZ Rakitna **del celostne programe obravnave otrok in mladostnikov**. Program je prilagojen polodprti skupini, srečanja potekajo **dvakrat tedensko uro in pol**. Glede na cilje posameznikov v skupini se strokovno osebje odloči za izbiro terapevtskih metod in postopkov, ki bodo vsakemu članu skupine pomagale pri doseganju njegovega/njenega individualnega cilja.

ZAKAJ JE DUŠEVNO ZDRAVJE OTROK IN MLADOSTNIKOV TAKO ZELO POMEMBNO?

Dobro duševno zdravje v otroštvu je **predpogoj za optimalen psihosocialni razvoj**, dobre socialne odnose, učinkovito učenje, razvoj sposobnosti za skrb zase, **dobro telesno zdravje, produktivnost in ekonomsko učinkovitost v odraslosti**. Iz navedenega izhaja, da je **zgodnje ukrepanje in preventivna dejavnost** na področju duševnega zdravja otrok in mladostnikov ključnega pomena za doseganje ugodnih rezultatov v odrasli dobi.

V MKZ Rakitna s svojimi dejavnostmi sledimo navedenim ugotovitvam. Naša dejavnost je podprta z mednarodnimi programi in nacionalnimi resolucijami na področju duševnega zdravja.

GLOBALNA UMESTITEV DEJAVNOSTI MKZ RAKITNA

Mednarodna zdravstvena organizacija (v nadaljevanju WHO) v svojem »Akcijskem programu na področju duševnega zdravja 2013-2020« navaja dejavnosti na področju preventive in promocije duševnega zdravja kot **enega izmed osrednjih ciljev programa**. Na ta način MKZ Rakitna s svojimi dejavnostmi sledi mednarodnim priporočilom in se ustrezno umešča v smernice in priporočila vodilne svetovne zdravstvene organizacije.

LOKALNA UMESTITEV DEJAVNOSTI MKZ RAKITNA

V Sloveniji Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja (NPDZ) 2014-2018 (vladni akt, EVA: 2008-2711-0140) ugotavlja, da so se na področju primarne preventive duševnih motenj pri otrocih in mladostnikih za **najuspešnejše** izkazali **programi** selektivne in indicirane preventive, **ki jih razvijamo, nadgrajujemo in redno evalviramo v MKZ Rakitna**, in so usmerjeni k osebam z dejavniki tveganja. Resolucija o duševnem zdravju NPDZ izpostavlja **nujnost celovitega pristopa k promociji duševnega zdravja in preventivi duševnih motenj**, ki je eno naših ključnih vodil. Pred razvojem celovitih terapevtskih programov v MKZ Rakitna tovrstnih centrov v Sloveniji ni bilo.

Bolnišnična in ambulantna dejavnost v MKZ Rakitna je pomembna za uresničevanje mednarodnih in nacionalnih ciljev na področju duševnega zdravja otrok in mladostnikov. V Sloveniji, kjer je dostopnost strokovnih služb za najbolj ranljive populacije nedopustno slaba, je vloga MKZ Rakitna še posebej pomembna, saj lahko v okviru naših storitev dobijo pri ložnost otroci iz različnih delov Slovenije.